

STADTGESPRÄCHE

4. Internationales Symposium – Architekturvermittlung

27./28. April 2012 in Weimar

Internationellt symposium i Weimar på temat Arkitekturförmedling

Suzanne de Laval, arkitekt SAR/MSA, Tekn.dr, Arkitekturanalys

Under två soliga vårdagar 27-28 april 2012 i Weimar, genomfördes ett symposium **STADTGESPRÄCHE 4. Internationales Symposium – Architekturvermittlung**. Den första dagen innehöll ett fyrverkeri av korta föredrag, då intressanta verksamheter presenterades kring arkitekturundervisning för barn och ungdomar. Dels några utländska gäster från Kroatien, Schweiz, Japan och jag från Sverige. Dels en rad arkitekter från olika delar av Tyskland; Weimar, Wolfsburg, Berlin, Hamburg, Essen, Bremen och Brandenburg. Den andra dagen genomfördes en rad workshops, där deltagarna fick prova på olika metoder för Arkitekturförmedling.

Arrangörer för detta symposium var Architektenkammer Thüringen, Stiftung Baukultur Thüringen, Klassisk Stiftung Weimar, Bauhaus Universität Weimar, Thüringer Institut für Lehrerfortbildung, Lehrplanentwicklung und Medien (Thillm) och Fachverband für Kunstpädagogik (BDK). Moderator och primus motor i arrangerandet av detta symposium var professor på Bauhaus Universitetet **Hannes Hübrich**, tillika Vizepräsident i Architektenkammer Thüringen.

Mia Roth Čerina arkitekt och biträdande professor från Zagrebs universitet, presenterade hur en grupp av aktivister, arkitekter och pedagoger, arbetar med arkitekturundervisning för barn och unga i Kroatien. Man har bara hållit på sedan 2007, och har med stöd från skolmyndigheterna redan formulerat hur arkitektur kan fogas in i konstämnen. I skolundervisningen arbetar man för närvarande i pilotworkshops med olika teman som:

- The Space and I – vad är ett rum, Little School of Architecture
- Subtracting Space – att klippa hål och skapa hålrum
- Playful Public Space – om offentliga platser
- 2D och 3D – ritningar på platt papper och modeller
- The Color of Space – om färg och ljus
- Plans and Planetry – om olika plans förhållande till varandra
- City and Topography – om städer och hur de ser ut geografiskt

2009 arrangerades en konferens "Hura Architektura". 2010 arrangerades i Zagreb en aktion med workshops på gatan med barn och unga, för att lära dem något om stadsplanering.

Architektur und Schule

LandesArbeitsGemeinschaft Bayern

Barbara Shatry, pedagog LAG Architektur und Schule i Bayern, berättade om ett omfattande nätverkssamarbete mellan arkitekter och lärare för att få till stånd kvalificerad fortbildning för arkitekturförmedlare. Man har framställt en ambitiös lärobok/lärohandledning **Raum erfahren – Raum gestalten, Architektur mit Kindern und Jugendlichen** i ett samarbete mellan pedagogiska, konstnärliga och tekniska högskolorna i Zürich och lärarhögskolan Luzern och Bayerska Architektenkammer och Bayerska kulturministeriet. Nätverkets arbete kommer också att utvärderas då det ju ingår flera högskolor i samarbetet.

Nätverket fick UIA WP Architecture & Children's Golden Cubes Awards förstapris vid UIA kongressen 2011 i Tokyo.

Nätverket har formulerat vad arkitekturundervisning i skolan skulle kunna ge:

- Skärpa sinnen och reflektera: fotografera, teckna, rama in, bygga modell
- Utveckla ett kritiskt tänkande: analysmetoder
- Kompetensbyggande: organisera, bygga, personligt engagemang, bli kompetent
- Förmedla verktyg: planer, analys, presentationsteknik, modellbyggande

Några lektionsförslag som nätverket förmedlar i sin bok är till exempel en analys av elevernas väg till skolan som kan ge kunskaper i stadsbyggnad och diskussioner kring stadsutveckling. Ett annat exempel är praktiskt arbete med att bygga tillsammans med barnen, som kan ge kunskaper om konstruktioner, material, klimat, energifrågor och funktion. Man har flera lektioner som handlar om boendet, som ju ligger nära till hands att studera. En annan miljö som används är skolbyggnaden; man kan analysera den, göra energiberäkningar, föreslå förbättringar, bygga modeller etc.

<http://www.transform-architektur.de/>

Jürgen Kurz, en arkitektstudent på Bauhaus-Universität i Weimar, visade bilder från workshops som studenter på universitet gjort tillsammans med barn och unga. Temat var "Varje barn en byggmästare", och vi fick se bilder och film om hur barnen tillsammans med arkitekturstudenter byggde en traditionell bakugn med lera och ett timrat hus som skydd. Barnen fick hugga med stämjärn och såga och timra och jobbade stenhårt. Arbetet med lera såg riktigt roligt och smutsigt ut. Barnen bearbetade den våta leran med nakna fötter i ett stort kärl.

Boris Szélpal från Creaviva, Zentrum Paul Klee i Bern i Schweiz, berättade och visade bilder från barnverksamheten i Zentrum Paul Klee-museet. Verksamheten som kallas Creaviva Kindermuseum arbetar med ett koncept för konst och arkitekturförmedling. I tre ateljéer erbjuder man workshops för skolklasser under skoltid och för föräldrar och barn på helger och under ferier. Kindermuseum har 40 medarbetare och har ca 10 000 besökare per år. Man erbjuder tretimmars-workshops med övningar och undervisning. Vi fick se bilder från ett par arkitekturworkshops där barnen fick arbeta med modelldockor och att bygga konstruktioner med strån och modellera. www.creaviva-zpk.org

Foto från Arkitekturmuseet

Suzanne de Laval, jag berättade om och visade upp Architecture Toolbox, som är ett resultat av ett samarbete inom Playce-nätverket. Ett litet rött papphus fyllt med saker; 13 lektionskort plus ett brev till läraren, fingervantar utan fingertoppar, en mask för att stänga ute allt ljus och bli som blind, ett pappark att forma som en trutt och sex speglar för att kunna "gå i taket". Detta är en inspirationsbox för lärare, Arkitekturmuseet Göteborg Stad Kultur och Kultur i Väst har sponsrat utgivningen av de 200 hus som lanserats bland lärare i hela Sverige. Satsningen kommer sedan att utvärderas. Lektionskorterna finns nu på fem språk att ladda ner från www.playce.org

Nicole Froberg från Forum Architektur der Stadt Wolfsburg, presenterade hur man arbetar med arkitekturförmedling i Wolfsburg. Där ser man det som lika viktigt att förmedla arkitektur till barn, som att förmedla arkitektur till alla människor, stora som små. Varje år har staden ett arkitekturtema som förmedlas vid en rad arrangemang under hela sommarhalvåret, från mars till september. Vi fick se några exempel. Ett år hade man skoltema och då fick barnen gjuta betongstenar som sedan en konstnär fogade samman i en installation i ett offentligt rum, en park. Årets tema är "Alvar Aalto in Wolfsburg" och det innefattar utställningar, workshops och studiebesök. I Wolfsburg finns ett fint kulturhus med bibliotek, musikbibliotek, hörsal restaurang mm ritat av Alvar Aalto. Där finns också ett par Aalto-kyrkor värda ett besök.

Bild från vår workshop, då deltagarna föreställer Kölnerdomen

Motoko Tanaka från Team Kenchiku-Taiso, Edo Tokyo Open Air Architectural Museum i Japan presenterade Architectural Gymnastics. En ny och rolig metod för att förmedla arkitektur till vuxna och till barn. På en bildskärm visas arkitekturfoton av specifika byggnader och deltagarna får försöka återge byggnadernas uttryck med sina egna kroppar, en och en eller flera tillsammans. Vi fick se många exempel och deras önskan var att detta ska sprida sig i världen, och att de ska samla upp en

mängd exempel på kända byggnader och människor som gestaltar dem med kroppen, att lägga ut på en Google-karta. En workshop då man fick prova på Kenchiku-Taiso erbjöds till nästa konferensdag. Jag deltog i denna workshop, vilket redovisas nedan. Denna teknik för annorlunda fysisk arkitekturlektion fungerar bra för att väcka intresse för arkitektur. Att börja fundera över hur byggnader är konstruerade och vad de har för uttryck. www.kenchiku-taiso.com

Thomas Dehmel, arkitekt från Arkitektenkammer Berlin berättade om hur arkitekterna i Berlin arbetar systematiskt med barn och arkitektur i skolundervisningen. Man arbetar med en rad teman som:

- Hus och gård, att bo och bygga
- Stad och landskap
- Rum och plats
- Monument, min skola är ett monument
- Kontext, omgivning
- Planering som process, Kooperation, kontrovers, rollspel, participation/demokrati

Vi fick också se ett exempel på en enveckaskurs för små barn. Man träffades några timmar varje dag och arbetade på temat "Vad finns på andra sidan muren?" Muren var en närbelägen tät ca två-tre meter hög mur vid barnens daghem. Barnen fick fantisera kring vad som fanns där och sedan titta efter, när de hade byggt ett enkelt periskop för att kunna kika över muren. Barnen fick också bygga eller ta fram lådor och stapla för att kunna klättra upp en bit.

Ines Escherich och studenter vid Bauhausuniversitetet i Weimar visade exempel på arkitekturaktiviteter med skolbarn i Weimar under rubriken "Stadtsgespräche", stadssamtal. Arkitektur- och konststudenter har haft en gemensam seminarierie kring media-gestaltung-design. En workshop handlade om att barn skulle ge namn åt platser. De fick samla information om platsen, material, teckningar, kartor och ha en brainstorm för att hitta ett namn på platsen. Sedan sattes en fin skylt upp på platsen, med det nya namnet.

En annan aktivitet man genomfört var s.k. geocoaching, ett spel där man tar sig till platser angivna med koordinater via GPS och där hittar någon skatt. www.geocoaching.com
Man har också arbetat med ett spel man kallar Der Kleine Magnitekt. Eleverna får foton på kända och okända hus, där fönstren är borttagna, och de ska sedan testa olika fönster på husen och försöka välja rätt. Facit finns naturligtvis. Fönstren och husbilderna är magnetiska så man kan fästa fönstren på fasaden.

Susanne Szepanski, arkitekt Arkitektenkammer Hamburg, berättade om Teaching Tubes in Action, en utställning på Museum der Arbeit i Hamburg. Där hade man gjort stora rör (Tubes) som utgjorde utställningen och presenterade olika aspekter på arkitektur. Det var interaktiva lärstationer med rum där man kunde se, höra och uppleva. I ett Klangrum-rör som hängde en bit upp ovanför golvet, kunde barnen kliva in och lyssna på ljudet. I ett Ljusrum-rör fanns det tithål som besökarna kunde kika in igenom. Då fick de se ljusbilder inne i röret. I ett Tankerum-rör fanns hål där man skulle lyssna på tankar om livet och filosofi. Ett annat och ganska långt horisontellt liggande rör handlade om känslor, där kunde barnen krypa in och känna olika innerytor, mjuka och hårda och med olika struktur.

Jugend Architektur Stadt

Angela Uttke, professor i stadsplanering på Tekniska Universitetet i Berlin, berättade om JAS, Jugend Architektur Stadt, i Essen. Ett projekt som JAS arbetar med "Gib der Stad Dein Gesicht" Ge staden din yta. Hon presenterade fyra delprojekt för ungdomar i Aachen, Potsdam, Greven och Berlin. Det handlade om att samla intryck från sin stad och visa upp dem (Aachen) och det handlade om att bygga modeller/skulpturer och sätta ut dem någonstans i staden och dokumentera detta. Man stängde av en gata och gjorde en happening, satte stolar i ring och analyserade platsen på plats. (Potsdam). I Greven demonstrerade ungdomarna för att de ville ha en egen plats eller lokal. Man gjorde affischer på hela staden och man arrangerade en gatufest med kaffeservering och dans. I Berlin genomfördes en aktion Young Cities Now, Jugend Stadt Labor. Hur ska städer för unga vara? Ich will bauen – Gib mir Steine! Jag vill bygga – Ge mig Sten! www.jugend-architektur-stadt.de

Martina Nadansky, arkitekt, Architektenkammer Brandenburg, talade under rubriken Haifischzähnen und Eiffelturm (hajtänder och eiffeltorn), om likheter mellan naturens formationer och arkitekturen. Hur vi genom årtusendena använt naturen som förebild. Bionik – kombination av biologi och teknik. Snäckor, spindelnät, bikupor, isformationer, snökristaller, skal från krabbor, växternas teknik att samla och lagra vatten. Alla former av skyddsmekanik. Detta kan användas i arkitekturundervisningen med modellbyggande och studier av naturfenomen.

Luise Lübke, Architekturschule Bremen für Kinder und Jugendliche, BAUKASTEN (byggsats), den första tyska arkitektur-fritidsskolan för unga och barn från 6 års ålder. Vi fick en mycket kort presentation, men det går bra att läsa mera på deras hemsida. www.baukasten-bremen.de

Nästa dag genomfördes en rad Workshops med arkitekturinnehåll. Avlutningen blev en redovisning av alla workshopparna i den stora trapphallen i huvudbyggnaden i Bauhausuniversitetet. På bilden till

höger ses några av arrangörerna som avslutar och tackar deltagarna. Mitt i bilden står Hannes Hübrich.

Nedan kommer kort beskrivning och bilder från de sex workshoparna.

WORKSHOP 1

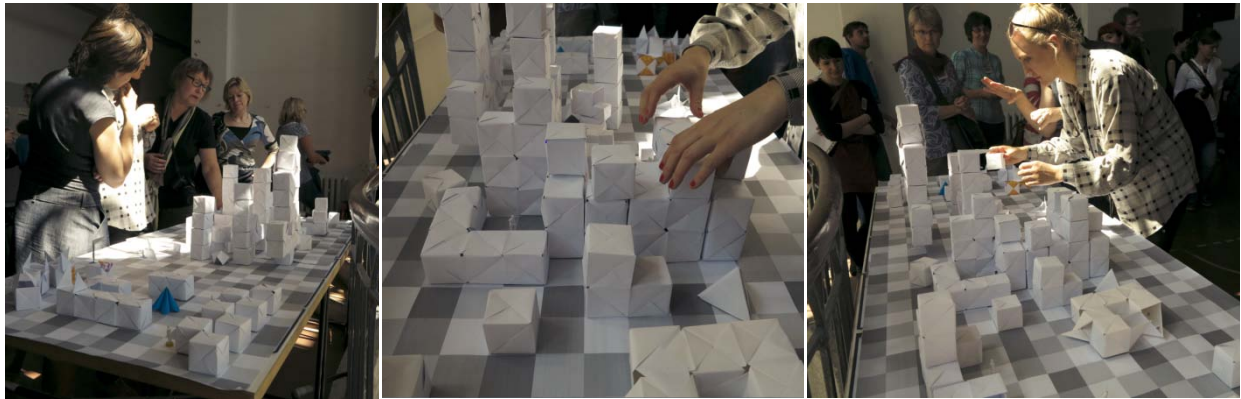
Stadträume entdecken mit Kindern (att upptäcka stadsrum med barn) En workshop ledd av Nicole Froberg, Forum Architektur Wolfsburg. I denna workshop byggdes en rad olika modeller av hus i träd och hus med olika tema, som de fyra elementen. Det handlade mycket om att använda sin fantasi. Vi fick se exempel på modellbyggen i träd, dvs krukväxter. Det handlade om bostaden, hemmet. De fyra elementen eld, vatten, jord och luft uttrycktes också i fantasifull modellform.

WORKSHOP 2

Stadtklänge – Akustische Erfahrungen im Stadtraum (stadsklanger – akustiska erfarenheter i stadsrummet) ledd av Falk Zenker, gitarrist och klangkonstnär. Om hur man hör och exempel på vad hörsel betyder i sociala sammanhang. Stadens ljud som musik, gestaltning av klanger i staden och projekt med stadsklanger, forskning, symposier och även barnprojekt. Workshopen avslutades med en timmes promenad och samtal på olika platser. Falk Zenker spelade in ljud och deltagarna lyssnade på stadsljuden. Motorljud, fågelkvitter, steg på grusad gång, hästklapper, människoröster, musik från en bilradio som kör förbi...

WORKSHOP 3

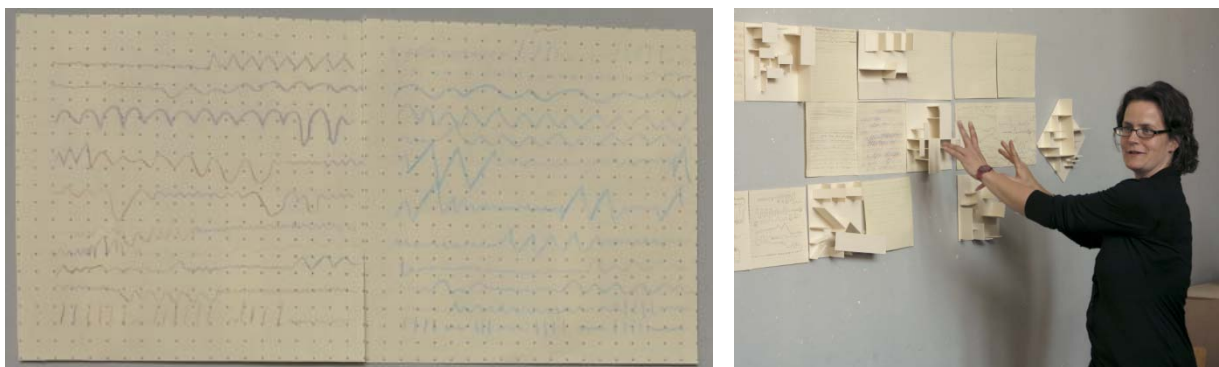

Origami Mega Zity, ledd av Tania Mourinho. Gruppdeltagarna fick vika origamikuber i en stor mängd. Ett jättestort rutigt pappersark låg på ett bord. Kuberna hade samma storlek som rutorna på papperet. Kuberna lades sedan ut i mönster, som representerade tät stad med höghus, låg bebyggelse och ordnad respektive oordnad bebyggelse. Några människofigurer placerades också bland kuberna. Det blev en raffinerad och estetisk slutredovisning av denna workshop med vita kuber i många formationer och ett vackert gråvitrutigt mönster under kuberna.

WORKSHOP 4

Die Stadt als Bühne – Architektur, Kunst und Menschen in der Stadt, ledd av Elisabeth Glauer och Anke Hannemann. En workshop som handlade om konsten i det offentliga rummet. Konstnärliga ingripanden och aktioner i staden. Att diskutera olika konstnärers strategier och att prova egna förslag till enkla förändringar. (Tyvärr inga bilder från den workshopen.)

WORKSHOP 5

List:ig_Räume hören, ledd av Luise Nerlich, en workshop som handlade om att lyssna noga på ett verk av Franz List och att sedan gestalta hur musiken lät på ett kvadratisk papper med prickar i ett rutmönster, ett gridmönster, som ett partitur. Deltagarna fick sedan uttrycka samma musik med en enkel pappmodell på ett likadant kvadratisk papper, som ett hus. Redovisningen blev en elegant liten utställning längs en vägg. Vi fick först en muntlig presentation för att förstå vad vi såg, sedan fick vi höra stycket. Det var mycket intressant att läsa/se de olika personernas tolkningar av musiken.

WORKSHOP 6

Architectural Gymnastics, ledd av Motoko Tanaka (Woman NO.1) och Masaki Onishi (Man NO.2), en workshop som handlade om att personligen gestalta arkitektur, kända byggnader, med den egna kroppen. På japanska heter det Kenchiku-Taiso.

De inledde med en kort presentation av vad lektionen går ut på och med korta instruktioner.

- Titta på bilden studera husets uttryck
- Visa hur huset ser ut med kroppen
- Stå kvar tills ledaren säger till
- Ha roligt!

Sedan startade själva gymnastiken, vi fick först en information om huset; vad det var till för, var det finns och hur stort det var, men inte vilket hus det gällde. Detta fick vi gissa. Sedan visades bilden, ett fint arkitekturfoto och husets namn och var det ligger. Nu gällde det att försöka se ut som huset. Första uppmjukningsövningen var Eiffeltornet, och det hade vi redan sett flera gånger under föredraget föregående dag, så det var lätt. Sedan blev det svårare med andra kända byggnader. De första fem byggnaderna gestaltade vi en och en, därefter fick vi göra fem byggnader två och två. Nästa fem byggnader gjordes tre och tre, och slutligen gjorde vi fem byggnader fyra och fyra. Varje gång vi hade gjort en byggnad stannade ledarna upp och lät en eller två grupper visa upp sig för de andra. Det blev också ett tillfälle för fotografering. Det blev ganska svettigt att snabbt forma sig i gruppen med kroppen i olika ställningar och pausen med vatten att dricka var välbehövlig.

Efter pausen körde de igång med en snabbversion av arkitekturgymnastik. Vi fick en repetition av alla husen att göra enskilt. Bilderna visades 10 sekunder var och vi härjade runt som galningar. Nästa steg var att vi bildade större grupper om ca 10 personer och fick en rad hus att gestalta.

Grupparbetena fungerade förvånansvärt bra. Alla tog på sig lämpliga uppgifter, de långa personerna blev höga kyrktorn och när vi skulle lyfta någon var det självklart den lättaste som valdes. Det var också förvånande hur fort gruppen började angripa de olika problemen. Att arbeta nära varandra med kroppen gick också bra med vilt främmande personer. Ofta behövde ingen ta ledningen för alla förstod att nu gällde det att kvickt fixa till något som var karaktäristiskt för den aktuella byggnaden. Man blev tvungen att fort känna av byggnadens uttryck, vilket är viktigt när man ska beskriva arkitektur.

Foton från vår workshop nedladdade från Kenchiku-Taisos Facebook-hemsida, som nås via:
www.kenchiku-taiso.com